

WIE VOOR EEN DUBBELTJE GEBOREN IS.....

Door Gerda den Hartog en Willy Spaan

'Iedereen in Nederland beschouwde het als onvermijdelijk dat een groot deel van de bevolking vrijwel geen geld om te eten en geen plaats om te wonen had. Het was ook vanzelfsprekend dat een heel klein deel van de bevolking rijk en aanzienlijk was en altijd en overal de leiding nam. De 19de eeuwse samenleving kende een duidelijke ordening van hoog naar laag, waarin ieder individu "zijn plaats kende".' (A. van der Woud)

Dat gold ook in de Hoeksche Waard. Hoe rijker iemand was, hoe meer land hij bezat en hoe meer invloed iemand uitoefende, des te hoger stond hij in aanzien. Omgekeerd gold hetzelfde: hoe nederiger het werk dat men deed en hoe armer men was, des te minder telde je mee.

Tot welke stand je behoorde hing af van waar je was geboren, want 'als je voor een dubbeltje geboren bent, word je nooit een kwartje'. Het was af te lezen aan iemands woning, kleding, houding en manier van leven. Standverschil bepaalde de manier waarop er over je werd gedacht, met wie je omging en met wie je mocht trouwen.

De boerenstand, de bezittende klasse van werkgevers die beschikte over gebouwen en land, vormde hier de hoogste stand. Daarop volgde de middenstand, die bestond uit zelfstandige ambachtslieden, kooplui, winkeliers en kleine ondernemers. De andere helft van de bevolking behoorde tot de laagste klasse, die van het 'werkvolk'. De arbeidersklasse was arm en had niets te vertellen. Weinig mensen behoorden tot de bestuurlijke en intellectuele elite, de 'notabelen'.

In de tentoonstelling *Van heer tot errebaaier* worden de verschillen tussen de sociale klassen uitgebeeld aan de hand van acht personen die in de 19de eeuw werkelijk in de Hoeksche Waard hebben geleefd. Een herenboer en een dorpsdokter 'vertellen' hun verhaal naast een landarbeider en een schoolkind uit de laagste klasse. Dat schoolkind, Suze Groeneweg, geloofde dat dubbeltjes wel kwartjes konden worden: dat begon bij goed onderwijs voor iedereen. Later werd Suze verkozen tot de eerste vrouw in de Tweede Kamer. Dubbeltjes konden weldegelijk kwartjes worden!